

ОСВІТА ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ РЕСУРС ПОДОЛАННЯ БІДНОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Костюніна Юлія Олександрівна

здобувачка освітньо-наукової програми доктора філософії за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» кафедри публічного управління та адміністрування Національного лісотехнічного університету України.

У сучасному глобальному порядку освіта визнається не лише як соціальне право, а як ключовий інструмент сталого розвитку. Згідно з Ціллю сталого розвитку 1 «Подолання бідності в усіх її формах і всюди» одним із компонентів її досягнення є забезпечення доступу до базових суспільних послуг, до яких належить освіта [8]. В умовах війни в Україні освіта стає одночасно надзвичайно крихкою та критичною сферою: вона може або поглиблювати нерівності, або діяти як рушій відновлення, соціальної інтеграції різних верств та зменшення бідності.

Освіта формує знання й навички, які підвищують продуктивність людей. У довгостроковій перспективі інвестиції в освіту генерують вищі доходи, знижують ризик бідності. У контексті війни особливо важливо, щоб люди могли адаптуватися до нових умов, володіти цифровими, гнучкими та професійними компетенціями. На рівні державної стратегії це закріплено в стратегії Міністерства освіти й науки України «Education of Winners», яка визначає пріоритети модернізації системи освіти як частину середньострокового плану відбудови і розвитку людського капіталу [12]. Важливо, що ООН у Цілі 4 «Якісна освіта» прямо вказує: освіта допомагає зменшити нерівності та надавати людям можливості для сталого розвитку та життя [9].

Під час війни особливо постраждали групи, які вже і до того були вразливими: діти з окупованих територій, сім'ї з низьким доходом тощо. Якщо

вони втрачають доступ до освіти, ризик їхнього соціального виключення зростає. Гарантуючи рівний доступ до освіти (навчання онлайн, мобільні школи, інклюзивні програми), держава може спробувати мінімізувати цей розрив.

Наприклад, у звіті UNICEF зазначається, що програми з відновлення освіти на постраждалих територіях включають відновлення інфраструктури, цифрову інклюзію й психологічну підтримку для найвразливіших груп [6]. Таким чином, освіта виступає як інструмент соціальної справедливості, зменшуючи ризики, що хтось залишиться «за бортом» після війни. Освічене населення є більш конкурентоспроможним, здатним швидше генерувати інновації, підприємницькі ініціативи, адаптуватися до змін ринку праці. В Україні, навіть під час війни, державні та міжнародні програми фінансування (зокрема Євросоюз через ESF+ – European Social Fund Plus) підтримують проєкти, що покращують участь населення у ринку праці, зокрема через навчання, перепідготовку та соціальні ініціативи [3,4,7].

Крім того, ЄС слідом за політикою в рамках Плану «Ukraine Plan» виділяє фінансування на реформи, що включають освіту як фундаментальний компонент модернізації держави [2]. Економічне зростання, створення робочих місць – це шлях не тільки до добробуту, а й до зниження бідності, особливо якщо люди мають відповідні навички [10,12].

Повоєнне відновлення України – це не лише реконструкція мостів і будівель, а й реконструкція соціальних зв'язків. Освіта здатна стати платформою, яка об'єднує суспільство, формує громадянську свідомість, сприяє соціальній згуртованості. У гуманітарно-освітньому просторі вже діє «Education Cluster Strategy 2025», яка покликана координувати зусилля міжнародних і місцевих акторів для відновлення системи освіти через пріоритети гуманітарної взаємодії й довгострокового розвитку [5].

У документах Ради Європи для України (Action Plan 2023–2026) одним із завдань є підсилення спроможності органів влади реалізовувати політики соціального захисту й прав людини, що включає і права на освіту для постраждалих унаслідок

війни [2]. Освіта формує покоління, яке здатне брати участь у державному житті, відновлювати громади, інститути, і таким чином долати структурну бідність та нестабільність.

Узагальнюючи, освіта в умовах війни України – це не просто право, це стратегічний ресурс для боротьби з бідністю. Україні слід забезпечити, щоб освіта для всіх залишалася пріоритетом, навіть у складні часи, бо саме через це вклад у людей перетворюється на довгострокове подолання бідності та будівництво сталого майбутнього.

Список використаних джерел:

1. Council of Europe. *Action Plan for Ukraine 2023–2026*. URL: <https://rm.coe.int/action-plan-ukraine-2023-2026-eng/1680aa8280>
2. European Commission. *Commission steps up support to Ukraine in combating poverty and homelessness*. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/news/commission-steps-support-ukraine-combating-poverty-and-homelessness-2025-07-14_en
3. European Training Foundation. *Country Fiche: Ukraine 2024*. URL: https://www.etf.europa.eu/sites/default/files/2024-12/Country%20Fiche_Ukraine_2024_EN_web_0.pdf
4. ReliefWeb. *Ukraine Education Cluster Strategy 2025*. URL: <https://reliefweb.int/report/ukraine/ukraine-education-cluster-strategy-2025-enuk>
5. UNICEF. *Better Learning and Skills: Enhancing Education and Creating Opportunities for Children and Young People in Ukraine*. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/en/media/44651/file/Better%20Learning%20and%20Skills%20Enhancing%20education%20and%20creating%20opportunities%20for%20children%20and%20young%20people.pdf>
6. United Nations Development Programme (UNDP). *Sustainable Development Goals (SDGs)*. URL: <https://www.undp.org/sustainable-development-goals>

7. United Nations. *Goal 1: No Poverty*. URL: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/poverty/>
8. United Nations. *Goal 4: Quality Education*. URL: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/education/>
9. World Bank. Third Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA3). February 2024. URL.: <https://ukraine.un.org/sites/default/files/2024-02/UA%20RDNA3%20report%20EN.pdf>
10. Міністерство освіти і науки України. *Education of Winners: Strategy of the Ministry of Education and Science of Ukraine 2024–2027*. URL: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/Strategy.MON%202027.12.03_compressed.ENG.pdf
11. Рудик, А. М. (2022). Регіональна політика розвитку малого і середнього підприємництва: виклики воєнного часу. *Регіональна економіка*, (3), 134–142. <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2022-3-13>

**УПРАВЛІНСЬКИЙ ТА СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ ВИМІРИ
ВЗАЄМОДІЇ ПОЛІЦІЇ З ГРОМАДСЬКІСТЮ: ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛЕЙ
СТАЛОГО РОЗВИТКУ Й СТІЙКОСТІ ДЕРЖАВИ**

Куриwach Сергій Володимирович

здобувач освітньо-наукової програми доктора філософії за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» кафедри публічного управління та адміністрування Національного лісотехнічного університету України.

Ключові слова : публічне управління, сталий розвиток, взаємодія поліції з громадянськістю, соціальний капітал, гендерні аспекти, стратегічні документи Європейського Союзу.

Кафедра публічного управління та адміністрування